

בית משפט השלום בבאר שבע

ת"א 18869-06-11 עיריית אשדוד נ' גלילי
תיק חיצוני:

בפני כב' השופט ישעיהו טישלר

עיריית אשדוד

תובעים

ע"י ב"כ עוה"ד רויטל בן סימון

נגד

מנחם גלילי

נתבעים

ע"י ב"כ עוה"ד שלומי הדר ועוה"ד הדר מורן

חקיקה שאוזכרה:

[חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965: סע' 1, 7 א \(ג\), 13, 13 \(5\), 14, 15, 15 \(2\), 15 \(3\), 15 \(4\), 15 \(ב\), 15 \(ד\), 16 \(א\)](#)

[פקודת הנזיקין \[נוסח חדש\]: סע' 2, 10](#)

ספרות:

[א' ברק, מבחר כתבים \(ח' ה' כהן, י' זמיר עורכים, תש"ס\)](#)

[א' שנהר, דיני לשון הרע \(תשנ"ז\)](#)

מיני-רציו:

* בית המשפט קיבל את תביעת לשון הרע שהגישה עירייה, זאת לאחר שמצא לנכון להעדיף את הפרשנות המאפשרת לתאגיד לזכות בפיצוי גם מקום שאינו מוכיח שנגרם לו נזק של ממש.

* נזיקין – עוולות – לשון הרע

* נזיקין – הגנות – אמת בפרסום

* נזיקין – הגנות – תום-לב

התובעת – עירייה, הגישה כנגד הנתבע תביעה בעילה של לשון הרע. הנתבע טוען, להגנתו, כי יש לראות את הפרסום האמור כמשקף דברי ביקורת לגיטימיים שהם נשמת אפה של הדמוקרטיה. הנתבע מוסיף, כי רשות ציבורית דוגמת העירייה כלל אינה רשאית להגיש תביעת לשון הרע בקשר לפרסומים אודותיה.

בית המשפט קיבל את התביעה ופסק כלהלן:

בתביעות לשון הרע, אין מקום לשלול פיצוי מהתובעת שהיא תאגיד, רק משום שלא עלה בידה להוכיח את נזקה.

במקרה זה יש להימנע מפסיקה גורפת, אלא לפסוק מן הפרט אל הפרט. יתכן שאחד הפרמטרים שיש להתחשב בהם הוא עוצמת הפגיעה. יתכן שלא כל לשון הרע שנאמרה על תאגיד תזכה אותו באופן אוטומטי בפיצוי ללא הוכחת נזק. יתכן שהזכות לפיצוי כזה תהא מותנית בעוצמתו של הפרסום המשמין. ככל שעוצמתו של הפרסום רבה יותר – תגבר הנטייה לפסוק פיצוי ללא הוכחת נזק.

יש להעדיף את הפרשנות המאפשרת לתאגיד לזכות בפיצוי גם מקום שאינו מוכיח שנגרם לו נזק של ממש.

במקרה דנא, ההסתכמות של הנתבע על מקורות אנונימיים ועל חשדותיו שלו שנבעו ממה שהיה נראה לו יריעת זמן קצרה ולא הוגנת ומדרישות המכרז שהיו נמוכות מאלו שהוצבו בעבר – לא די בהם כדי לבסס טענה של אמת בפרסום.

הפרסום האמור אינו עומד בשום סטנדרט ראוי ומתקבל על הדעת של עיתונאות הוגנת ואחראית. משום כך הוא אינו יכול לחסות תחת הגנת סעיף 15 (2) לחוק איסור לשון הרע.

פסק דין

1. תובענה שהגישה רשות מקומית (עיריית אשדוד) נגד עתונאי, שהוא גם עורכו של מקומון בשם "השבוע באשדוד", וגם הבעלים של המקומון – (להלן – "הנתבע" או גם "גלילי").
2. עילת התביעה מצויה בספק ידיעה, ספק מיני ---- שהתפרסמה במקומון ב- 18.03.2011, (להלן – "הפרסום"). בתביעה צוין, כנראה בטעות, שהפירסום היה ב – 25.03.2011.
3. באותה ידיעה נכתבו הדברים הבאים:

כותרת: גם "לתפור מכרז לא יודעים לעשות בעיריה"

ומתחתיו הטקסט:

"מתפרת המכרזים בעיריית אשדוד עובדת ללא הפסקה.
השבוע פורסם מכרז למשרה פנויה של עורך דין לתפקיד של תובע משפטי בענייני פיקוח חניה. על פי אחת מהדרישות לתפקיד, נראה על פניו שכנראה יש כבר מועמד או מועמדת שהוא "מקורב" או מקורבת". באחד הסעיפים מצויין "עורך דין ללא נסיון שסיים התמחות בפרקליטות המדינה או במשטרה, או בתקופת התמחותו הופיע בבתי משפט בתחום הפלילי".
הוא יהיה כשיר להיות מועמד, וזאת במקום שהדרישה צריכה להיות התמחות בדיני תעבורה, לדוגמא. תרשמו לפניכם הסעיף

המוזר הזה : "ללא ניסיון קודם שסיים התמחות בפרקליטות מצביע על כך כנראה שיש מועד ש"עונה" על הדרישות. אני מקווה שלא מדובר במועמדת, בתה של עובדת בכירה בעיריה מקורבת לבכיר מאד בעיריה, (שמה שמור במערכת). אגב, המכרז פורסם ב- 13.03.2011 ומסתיים ב- 17.03.2011 ארכה של שלושה ימים בלבד. אני מקווה שעם פרסום החשיפה הזו שהיא בערבון מוגבל, ישקלו היטב לפני שהם מחליטים".

4. בעל הידיעה הזו הוא, כפי שניתן לראות, הנתבע עצמו.

5. בכתב התביעה צוין, כי הידיעה אינה דבר ביקורת לגיטימי, אלא יש לראותה כחלק ממסע "שינוי נטול עכבות" שהמקומון "השבוע באשדוד" ועורכו מנהלים "מזה תקופה ארוכה" נגד העיריה. לטענת העיריה קיים הבדל בין דבר ביקורת המיוסד על "אדני עובדות אמת" לבין "שקרים של ממש שלא נבדקו". אין מדובר בזכות הציבור לדעת, אלא בעילת תביעה של ממש.

על פי הנתען בתביעה "הפרסומים" (בלשון רבים) נועדו כדי לפגוע ב"שמה הטוב של העיריה" (סעיף 23) ולא נעשו אלא כדי להשפיל את העושים במלאכה מטעם העיריה – בעיני תושבי העיר ולעשותה מטרה לשנאה, לבזו או ללעג מצדם ולפגוע בהם במעמדם הציבורי. עוד נטען (בסעיף 25) שהנתבע לא עשה את המינימום, הן על פי תקנות האתיקה של מועצת העיתונות והן על פי אמות מידה של הוגנות בסיסית, ולא פנה אל התובעת לקבל תגובתה לתוכן הכתבה, טרם שפורסמה. אילו פנה הנתבע כנדרש, הרי שאותם שקרים וכזבים שפורסמו – היה ניתן הסבר שהיה --- כדי למנוע את הפרסום המשמיץ – בתביעה אכן נכללים דברי הסבר למכרז שכביכול "נתפר". בענין הנזק נאמר בתביעה באופן סתמי וכללי שהפרסום פגע בשמן הטוב של העיריה ובאופן ספציפי בשמה הטוב של הלשכה המשפטית. הסעד שנתבע הוא הפיצוי הסטטוטורי המירבי ללא הוכחת נזק, זה הקבוע [בסעיף 7 א \(ג\) לחוק איסור לשון הרע](#), תשכ"ה – 1965 (להלן – "החוק") – העומד על 100,000 ש"י.

7. (א) כתב ההגנה מונה לא פחות מ- 82 סעיפים ומשתרע על פני 11 עמודים. גם סיכומיו של הנתבע נכתבו בארכונות יתירה על פני 30 ! עמודים ולמעלה מ- 200 סעיפים. (ב) גם הנתבע, כמו התובעת, ראה לנכון לציין שאין לראות סכסוך זה כענין נקודתי – לדבריו ריבוי ההליכים נגדו אינם אלא "מסע נקם" שמנהל נגדו ראש העיר. (סעיף 2 לכתב ההגנה).

(ג) זה המקום לציין, שהתגלגל לידי עניין אחר שבו ראש העיר של אשדוד מר יחיאל לסרי תבע את מר גלילי. באותו עניין 11-07-41687 עלה בידי להביא את הצדדים להבנות ולא היה צורך לשמוע ראיות. בענין דנא, הנתבע עמד על בירור התביעה (ראו פרוטוקול מיום 07.02.2012).

(ד) עיקר הגנתו של גלילי היתה בטענה שכל הפרסומים שפרסם (בלשון רבים) היו נכונים ומוצדקים (סעיף 6 לכתב ההגנה). לטענתו של גלילי, כפי שהובעה בכתב ההגנה וגם בסיכומיו, יש לראות את הכתבה האמורה כמשקפת דברי ביקורת לגיטימיים שהם נשמת אפה של הדמוקרטיה.

(ה) לגופה של תביעה, גלילי טען את הטענות הבאות:

אחת – שדין התביעה להמחק או להדחות על הסף שכן רשות ציבורית דוגמת העיריה כלל אינה רשאית להגיש תביעת לשון הרע בקשר לפרסומים אודותיה. טענה זו נומקה בכך שהותרת תביעה שכזו תפגע פגיעה אנושה בחופש ה"ביטוי הפוליטי". (סעיף 9 להגנה).

שתיים – שאפילו תביעה כמו זו הנטענת היתה מותרת – על התובעת להוכיח נזק ממוני. שכן, לעיריה לא יכולה להיגרם עגמת נפש.

שלוש – רשות מקומית אינה סוברנית להגיש תביעה כנטען אלא על פי נהלים של משרד הפנים. לא בואר בהגנה אם הגשת התביעה הנדונה חרגה מהנהלים המחייבים וככל שחרגה – במה חרגה.

ארבע – גלילי הציע לראות את "התמונה כולה", להבדיל מהפרסום הנקודתי נשוא התביעה. לטענתו, מעשי השחיתות המיוחסים להתנהלותה של עיריית אשדוד פורסמו בכלי תקשורת בעלי תפוצה ארצית ובהם העתונים היומיים "הארץ" ו"מעריב", כמו גם תכנית התחקירים "עובדה". על פי הנטען הפרסומים האחרים לא גררו הגשת תביעות על פי [חוק איסור לשון הרע](#) ומכאן ביקש גלילי להסיק ש"שתיקה" – כהודייה דמי.

חמש – בפרסום עצמו לא נכללו אמירות מפורשות אלא הדברים נכתבו כהבעת דעה.

שש – הבעת הדעה הזו היתה מבוססת על מידע שבזמן הפרסום היה נכון ושהדברים "נבדקו ואף נכתבו בזהירות רבה".

שבע – הטענה הידועה בכינויה "אמת דיברתי" נטענה גם בפן העקרוני וגם בפן הנקודתי. גלילי טען (בסעיף 31) שכפי שצפה, הידיעה היתה כמו נבואה שהגשימה את עצמה במובן זה שלתפקיד נבחרה עורכת דין בשם חופית אוחנה שקרובת משפחתה אכן מועסקת בעיריה.

שמונה – הנתבע אכן לא פנה קודם לפרסום לקבל את תגובתה של העיריה לפרסום – שכן ממילא העיריה נהגה בעבר שלא להגיב באופן ענייני והוא צפה שכך יהיה גם הפעם.

תשע – שככל שהעיריה טוענת ש"שמה הטוב" נפגע, הרי שעל רקע הפרסומים האחרים – ממילא שמה הטוב הועם כבר בעבר. נטען "שלעיריית אשדוד אין שום שם טוב" (סעיף 48).

עשר – מדובר בפרסום מותר החוסה תחת הגנתו של [סעיף 13 לחוק](#).

אחד עשר – שהפרסום נעשה בתום לב ל"שם הגנת עניינם האישי הכשר של קוראי העיתון" (סעיף 58).

גלילי העלה גם טענות נוספות, אבל סבורני שניתן לפסוק הדין על בסיס הטענות שנמנו לעיל.

8. האם יש בידי העיריה להגיש תובענה בעילה של לשון הרע?

מוזר בעיני שגלילי בחר לטעון טענת סף לפיה העיריה, כרשות ציבורית, מנועה מלהגיש תביעת לשון הרע לגבי פרסום בעניינה. הרי הוא עצמו נזקק בהגנתו (סעיף 11) להחלטתה של כב' הנשיא ה. גרסטל בתיק [119-03-08](#) **לוח שלוש פלוס בע"מ נ. עיריית רחובות** [פורסם בנבו].

שם נדונה בקשת עיתון לסלק על הסף תביעה של לשון הרע שהעיריה הגישה נגדו בשל פרסום אודותיה טענת העיתון היתה שלרשות מקומית אין עילת תביעה אזרחית לפי [חוק איסור לשון הרע](#).

[סעיף 1 לחוק](#) מגדיר "אדם" כיחיד או תאגיד. על בסיסה של הגדרה זו נפסק כי החוק לא החריג את התאגיד בשלטונו כמושא לתביעת לשון הרע. במקרים מסויימים התאגיד השלטוני יהיה זכאי לפעול על פיו ולתבוע בגין עוולת לשון הרע. "לא מדובר בשאלה עקרונית של **עצם זכותו של השלטון** לתבוע את עלבונו, אלא שאלה של מידת העלבון". ראו : **ת.ש. (מכרז) 119-03-08** הנ"ל, החלטתה של כב' הנשיאה מיום 20.11.2008 בפסקה 3(ב). וכן ראו: **בש"א (שלום – ים) 1014/99 שאול מזרחי נ. רואי פלכנר** [פורסם בנבו] (29.01.19998) החלטתו של כב' השופט ד. מינץ.

בענין זה שתי הערות אגב:

ראשית, לענין זה נדרשתי כבר בהחלטתי מיום 25.03.2012.

שנית, עיריית רחובות שהיתה נתבעת בהליך [119-03-08](#) [פורסם בנבו] שאוזכר לעיל, היתה מיוצגת על ידי מייצגיו העכשוויים של מר גלילי. באותו הליך הם טענו טענות הפוכות – שהתקבלו. יתר על כן, החלטתה של כב' הנשיאה גרסטל היתה מושא לבקשת רשות ערעור. זו נדונה בפני המשנה לנשיאה, כב' השופט א. ריבלין. שם טענו באי כוחה של העיריה, הם באי כוחו של גלילי היום כי הפרסומים שבגינם הוגשה התביעה שם – נוגעים להטלת דופי בעובדי העיריה בכללותם ולא בראש העיר בלבד. עמדתו התקבלה. בהחלטה מיום 19.05.2009 קבע המשנה לנשיאה כי החוק מאפשר, באופן מפורש, לנושאי משרה ציבורית לתבוע בעילה של לשון הרע, ואף לתאגיד ציבורי. אלא שבמסגרת האיזונים הקיימים בחוק ובפסיקה, היקף ההגנה הניתן לגורמים אלה מושפע ממעמדם, מתפקידם ומחשיבותו של חופש הביטוי בספירה הציבורית המשנה לנשיאה קבע גם כי:

יש מקום לסברה כי מערכת איזונים כזו, שבה מצד אחד אין שלילה גורפת של ההגנה על שמם הטוב של אנשי ציבור וגופים ציבוריים ומצד שני קיימת התחשבות במעמד המיוחד ביישום החוק, היא גם ההסדר החקיקתי הראוי בעניין".

מצער הדבר, ואולי גם מצוי בסתירה לחובתו של עורך דין לסייע לבית המשפט – שבאי כוחו של גלילי לא הביאו את דבר פסיקתו של המשנה לנשיאה בפני במסגרת בקשתם מיום 13.09.2011 למחיקת התביעה. אין זה מיותר לציין שעם שהחלטתי בעניין בקשה זו – החלטתו של כב' המשנה לנשיאה – לא היתה בפני אבל, כאמור, היתה בידי באי כוחו של גלילי. כללו של דבר, החקיקה כפי שפורשה בפסיקתו של בית המשפט העליון לא הגבילה תאגידים ובכלל זה רשויות מקומיות מלהגיש תביעה בעילה של לשון הרע.

9. (א) כאמור לעיל הנתבע העלה טענה נוספת שבנסיבות הענין ניתן לראות אותה כמעין טענת סף. כתב התביעה (ובמבט רטרוספקטיבי גם תצהירו של היועץ המשפטי לעיריה, עו"ד רוני עמיר (להלן – "עמיר") – לא פירטו נזק ספיציפי כלשהו כל שנטען בתביעה על דרך הסתם הוא שהפרסום פגע בשמה הטוב של העיריה בכלל ושל הלשכה המשפטית בפרט. (סעיף 26 לתביעה). במאי 2012 הגישה העיריה בקשה לתיקון כתב התביעה. בבקשה פורטה שורה ארוכה של פסקי דין שיש בכל אחד מהם בנפרד וכמובן גם בהצטרפם יחד, להטות את הכף לעבר הדעה שיש בידי תאגיד, גם תאגיד ציבורי, להוכיח שניזוק ושהנזק אינו בהכרח נזק כספי אלא בעיקר נזק תדמייתי. מעבר לאותם פסקי דין שפורטו, התובעת הפנתה ל"הרכבה" של הגדרת המונח "נזק" [בסעיף 2 לפקודת הניזוק](#) הכוללת גם אובדן או חיסור משם טוב עם הוראת [סעיף 10](#) לפקודה הקובעת ש"תאגיד לא יתבע פיצויים בשל עוולה, אלא אם גרמה לו נזק". כלומר – טענתה של העיריה בתמצית, היתה שהוראת המונח "נזק" מכילה גם "חיסור או פגיעה בשמה הטוב".

(ב) הנתבע הסכים לתיקון כתב התביעה כמבוקש וממילא אף בהעדר החלטה פורמלית יש לראות את כתב התביעה כאילו תוקן כמבוקש (בקשה 12).

(ג) תיקונו של כתב התביעה, כשלעצמו, אין בו מענה לשאלה הקשה : כלום באמת יש מקום לפצות תאגיד בשל נזק לא ממוני שסבל? הסוגיה הוצגה במלוא חריפותה בענין שנדון בתיק [אז' 8069/06 \(ים\)](#) **החברה לאוטומציה במינהל השלטון המקומי בע"מ נ. אריה גור**, [פורסם בנבו], פסק דינו של כב' השופט נ. סולברג עת שכיחן בבית המשפט המחוזי בירושלים. פסק הדין מובא גם בספרו של נ. סולברג : לשון הרע ולשון טובה, הוצ' ידיעות אחרונות (2014) 545-563 החברה לאוטומציה היתה בבעלות משותפת של המדינה ושל המרכז לשלטון מקומי. הנתבע, אריה גור הועסק בחברה במשך למעלה משני עשורים ובין שאר תפקידיו היה יו"ר ועד העובדים. הוא שלח לעובדים מכתב ובו פירט כשלים שונים של הנהלת החברה. למרות שנקבע שאין לנתבע אחריות על פרסום לשון הרע, התפנה בית המשפט לדון בנזקים. פסק הדין מבחין בין שמו הטוב של אדם לשמו הטוב של תאגיד :

"לא דומה שמו הטוב של אדם לשמו הטוב של תאגיד. אדם, בשר ודם, זכאי לפיצויים בגין פרסום שהשפיל אותו או שהעמידו ללעג ולקלס בעיני הבריות. עוגמת – נפש שכזו יכולה להיות רק למי שהוא בעל-נפש. לתאגיד אין נפש ולא יכולה להיגרם לה עוגמת – נפש.

אדם זכאי לפיצויים בגין השפלתו בעיני הבריות גם אם לעצם הפגיעה לא הייתה תוצאה ממונית. לא כן תאגיד. על מנת שייזכה בפיצויים עליו להוכיח שפרסום לשון הרע אודותיו גרם לפגיעה.

מול דברים אלה מצאנו גם עמדה אחרת: "בן אדם שמוצא עליו שם רע זכאי לתבוע פיצויים מבלי להוכיח נזק ממשי. על שום מה יידרש התאגיד להוכיח נזק ממשי בנסיבות דומות?" ראו: א. ברק: [מבחר כתבים](#) ח. כ. כהן ו- י. זמיר, עורכים, תש"ס 2000 כרך ב' 1194. ראו גם: ג' טדסקי, י. אנגלרד א. ברק, מ. חשין דיני הנזיקין: תורת הנזיקין הכוללת, הוצ' מאגנס.

אין מדובר רק בפער הנובע מהבדלי השקפות. מקורו של הפער הוא כנראה במתח הקיים בין הוראת [סעיף 10 לפקודת הנזיקין](#) לבין הוראת [סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע. סעיף 10 לפקודת הנזיקין](#) קובע כי תאגיד יפרע פיצויים בשל עוולה רק אם גרמה לו נזק. הכוונה לנזק של ממש. (ראה א. [שנהר דיני לשון הרע](#), תשנ"ז – 1007), 160.

מאידך, [סעיף 7 לחוק איסור לשון הרע](#) מאפשר פיצוי ללא הוכחת נזק. האם אפשרות זו חלה גם על תאגיד? לכאורה, [סעיף 7](#) אינו בו כל סייג ביחס לתאגיד, לכן, לכאורה, אין מניעה לפסוק פיצויים ללא הוכחת נזק, גם לטובת תאגיד.

אבל "שתיקתו" של [סעיף 7](#) ביחס לתחולתו של [סעיף 10 לפקודת הנזיקין](#), עשויה להתפרש גם באופן אחר השולל מתאגיד פיצוי שאין בבסיסו הוכחת נזק של ממש. כדי לבטל תחולתה של הוראת חוק יש צורך באמירה מפורשת. אין מבטלים הוראת חוק על דבר ההשתמעות. הנה כי כן הוראת [סעיף 7 לחוק איסור לשרון הרע](#) עשויה להתפרש כהסדר שלילי, אבל במידה לא פחותה של הגיון היא עשויה להתפרש כלקונה.

לגבי פרשנותו של [סעיף 7](#) ראו פסק דינו של השופט נ. סולברג עת שכיהן בבית משפט השלום בירושלים [ת.א. 1839/01 שרה נתניהו נ. רשת שוקן בע"מ ואח'](#) [פורסם בבנו] פסק הדין מובא במלואו גם בספרו: [לשון הרע ולשון טובה עמ' 76-42](#) וראו גם: [רע"א 4740/00 לימור אמר נ. אורנה יוסף פד"י נה](#) (5) 510, 527.

הפיצוי התרופתי מביא למימוש האופטימלי של האיזון שנקבע על ידי דיני האחריות. מימוש זה הוא אופטימלי, שכן מטרתו של הפיצוי התרופתי הוא השבת המצב לקדמותו. "השבה" זו מעמידה את שני הצדדים באותו מצב שבו היו נתונים לפני מעשה העוולה. פיוצי החורג מעבר לפיצוי התרופתי – בין שהוא פיצוי נומינלי ובין שהוא פיצוי עונשי – מחייב הצדקה מיוחדת. דרך המלך של הפיצוי – הנגזרת מהאיזון הראוי בין הזכויות החוקתיות המתנגשות במישור האחריות – הוא הפיצוי התרופתי. הוא שומר על האיזון החוקתי במישור של האחריות ומגשים אותו. אכן, הפיצוי הנומינלי פועל מעבר לפיצוי התרופתי. הוא מעמיד מצד אחד את השם הטוב, ומהצד האחר את אינטרס הציבור בהגשמת חופש הביטוי. זהו איזון אנכי הפועל מעבר לגדרי הפיצוי התרופתי. הוא מחייב הצדקה נפרדת ובחינה נפרדת. הוא הדין בפיצוי העונשי. אף הוא פועל מעבר לפיצוי התרופתי. הוא מעמיד מצד אחד את חופש הביטוי, והמצד האחר את אינטרס הציבור בהגשמת השמירה על השם הטוב. אף זהו איזון אנכי הפועל מעבר לגדרי הפיצוי התרופתי. אף הוא מחייב הצדקה נפרדת ובחינה נפרדת. לא כן הפיצוי התרופתי. פיצוי זה

משקף את האיזון האופקי בין זכויות שוות מעמד המתחרות ביניהן, תוך שהוא מחזיר את שני הצדדים למצב שבו היו נתונים בטרם בוצעה העוולה.

נחזור לשאלה העקרונית: האם רשות מקומית זכאית לפיצוי ללא הוכחת נזק בשל מה שנראה כפגיעה בשמה הטוב? בבקשה לתיקון כתב תביעתה כתבה התובעת כי מתן תשובה שלילית לשאלה האמורה פירושה הוא: "ששם הטוב של תאגידים בכלל, ותאגידים שאינם תאגידים עסקיים במהותם בפרט... הוא הפקר וכי לאלה אין זכות לשם טוב. קביעה כזו תביא לכך שלתאגידים ציבוריים לעולם לא יהא יומם בבית המשפט בתביעות לשון הרע....".

דברים אלה בודאי היו מכוונים לקושי המובנה של תאגיד בכלל ושל תאגיד ציבורי בפרט להוכיח נזק של ממש. באמת, כשמדובר ברשות מקומית, מהו הנזק שהיא עשויה להצביע עליו? הרי יהא הפרסום אשר יהא, מעולם לא הוכרז "מרד" של תושבים שחדלו לשלם דמי ארנונה. "היחסים בין רשות מקומית לבין האזרחים המתגוררים בתחום המוניציפלי שלה – הם יחסים "קשוחים" במובן זה שהשירותים העירוניים אינם משתנים בעקבות פרסום כזה או אחר. השינוי היחיד אותו ניתן להעלות על הדעת, הוא שינוי פוליטי בקלפי. אבל לא ניתן לקשור קשר סיבתי בין שינוי כזה, ככל שהוא מתחולל, לבין פרסום כזה או אחר. אבל, האם יש בדברים שלעיל, כדי להטות את הכף לעבר הסברה שאכן ככל שתאגיד ציבורי אינו יכול להצביע על נזק ממשי, ריאלי, לא יפסק בגין נזק כללי? מדובר בשאלה קשה ואיני משוכנע שהתשובה עליה היא תשובה גורפת וישימה לכל המקרים.

מכל מקום, עובדה היא שבתי משפט קבעו במספר מקרים כי הוראת [סעיף 7א לחוק איסור לשון הרע](#), שהוא כאמור, חוק ספיציפי גוברת על הוראת [סעיף 10 לפקודת הנזיקין](#). באותם מקרים לא נמצא מקום לשלול פיצוי מהתובעת שהיא תאגיד, רק משום שלא עלה בידה להוכיח את נזקה. ראו למשל: [ת.א. \(תד'\) 44486-02-13 איניגו יזמות בע"מ נ. אלון דוידאן](#), [פורסם בנבו] פסק דינה של כב' השופטת ה. אסיף (08.06.2014). וכן ראו [בש"א \(ת"א\) 188946/04 הוצאת עיתון מעריב בע"מ נ. עיריית רמלה](#) [פורסם בנבו] פסק דינו של השופט א. פור גורו גמ: ת.א. (חיפה) [עיריית עכו ואח' נ. שמואל כהן](#) נפסק כי תאגיד זכאי לתבוע פיצוי ללא הוכחת נזק, לרבות לאור מטרות הוספת [סעיף 7א לחוק](#), ובמיוחד המטרה ההרתעתית והחינוכית שבבסיס הסעיף מחייבת לאפשר גם לתאגיד (כולל תאגידים סטטוטוריים) להדרש לסעיף חוק זה, במיוחד שקשה עד מאד להוכיח נזק ממוני בפועל מבחינתם של תאגידים (ובוודאי מבחינתה של עיריה). נפסק איפוא שיש אפשרות לפסוק גם לעיריה פיצוי ללא הוכחת נזק. פסק דינה של כב' השופטת תמר נאות פרי (18.07.2010).

דברים דומים, אם כי לא בהקשר הספיציפי של [חוק איסור לשון הרע](#), נאמרו בע"א [7905/98 ט.ט. Aerocom c.c נגד הנק תעופה בע"מ. פד"י נה \(4\) 387](#). שם דובר, בין השאר, על מצב שבו קיים קושי [אובייקטיבי](#) להעריך את גובה הנזק במצב דברים שכזה, שבו הוכיח התובע את חבותו של הנתבע והוכיח גם קיומו של נזק – אין זה ראוי, שרק בשל הקושי האובייקטיבי להעריך את גובה הנזק – לא יזכה התובע בפיצוי כללי. פסק דינה של כב' השופטת א. פרוקצ'יה בע"מ 398. (ההדגשה במקור – י.ט.). פסק הדין הפנה גם לע"א [355/80 אניסימוב נ. מלון טירת בת שבע בע"מ. פד"י ל"ב \(2\) 800](#), פסק דינו של א. ברק (כתארו אז) בעמ' 809. אכן, שם היה מדובר במצב שבו התובע הוכיח

שניזוק והתקשה רק בהוכחת שיעורו של הנזק אבל, נוכח הוראת [סעיף 7א](#) – נראה לי שהאלמנט המשותף הוא שלפעמים, כאשר בית המשפט משתכנע שנגרם נזק – אף שהתובע לא הוכיח את שיעורו – יש בידי בית המשפט לערוך אומדן להשלמת החסר.

חרף הפסיקה שאוזכרה לעיל, נראה לי שבענין דנא יהיה נכון יותר להמנע מפסיקה גורפת, אלא לפסוק מן הפרט אל הפרט. יתכן שאחד הפרמטרים שיש להתחשב בהם הוא עוצמת הפגיעה. **יתכן** שלא כל לשון הרע שנאמרה על תאגיד תזכה אותו באופן אוטומטי בפיצוי ללא הוכחת נזק. **יתכן** שהזכות לפיצוי כזה תהא מותנית בעוצמתו של הפרסום המשמיץ. ככל שעוצמתו של הפרסום רבה יותר – תגבר הנטייה לפסוק פיצוי ללא הוכחת נזק.

כבר נפסק כי:

”בפסיקת פיצויים בגין לשון הרע יתחשב בית המשפט, בין היתר, בהיקף הפגיעה, במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב ובסבל שהיו מנת חלקו ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד... בכל מקרה יש להתחשב בטיב הפרסום, בהיקפו, באמינותו, במידת פגיעתו ובהתנהגות הצדדים... התנהגותו של המזיק אף היא עשויה להשפיע על שיעור הנזק והערכתו... כך למשל, מזיק היודע כי דבריו אינם אמת והעושה כל מאמץ בבית המשפט להוכיח את אמיתותם, עשוי לגרום להגברת נזקו של הניזוק ובכך להגביר את הפיצוי שלו הוא זכאי”.

ראו: [רע"א 4740/00 אמר נ. יוסף פד"י נה \(ז\) 510, 525](#), דברי הנשיא א. ברק.

שאלת פרשנותו ”הנכונה” של [סעיף 7א](#) משליכה במישרין על תוצאתו הפרקטית של ההליך. התובעת צמצמה את תביעתה לפיצוי ללא הוכחת נזק והשליכה יתבה על כך שיפסק לה פיצוי ללא שתוכיח שנגרם לה נזק ממשי. פרשנות השוללת מתאגיד פיצוי כשאינו מוכיח נזק של ממש – תוביל איפוא לדחיית התביעה. פרשנות אחרת, המאפשרת פיצוי גם ללא הוכחת נזק – תוביל לכך שגורלה של התביעה יוכרע לגופו של פרסום.

במקרה דנא, אני מעדיף, לא בלי התלבטות, את הפרשנות המאפשרת לתאגיד לזכות בפיצוי גם מקום שאינו מוכיח שנגרם לו נזק של ממש. ענין זה יבואר להלן מקום שאדון בטיבו של הפרסום נשוא התביעה.

- לאחר דיון בטענות הסף של הנתבע הגיעה העת לחצות את הסף ולהכנס ל”טרקלין”, קרי לפרסום עצמו.

כאמור לעיל, הפרסום הנדון עוסק במכרז שעיריית אשדוד פרסמה לתפקיד עורך דין שיהיה ממונה על תחום אכיפת הסדרי החניה. נוכח טענתו של גלילי שהעירה מתאנה לו על רק בקורתו הבלתי נלאית כלפיה ונוכח הגנתו ולפיה גם במקרה דנא – בקורתו אמיתית וזודקת – הוא ביקש להרחיב את היריעה ולדון במכלול הביקורת כלפי העיריה לענין זה. ”מכלול הביקורת”, הכוונה לביקורתו שלו וביקורת אחרת שלטענתו הועלה גם על ידי אמצעי תקשורת אחרים שתפוצתם ארצית.

במהלך ניהולו של הדיון, הנתבע ניסה שוב ושוב לגרור את "השיח" אל מעבר לנושאה המוגדר של יריעת המחלוקת שהוגדרה על ידי התובעת בתביעה. סבור הייתי ועודני סבור שההכרעה בתביעה מצריכה דיון מצומצם בפרסום הנדון בלבד ובהגנותיו הנטענות של הנתבע.

- השאלה שהועמדה לדיון לא היתה כהצעתו של גלילי: האם עיריית אשדוד מושחתת ונוהגת להעדיף מינוי "מקורבים" על דרך של "מכרזים תפורים", אלא האם במקרה דנא, של מכרז ספיציפי, העירייה ניסתה למנות מועמד (או מועמדת) "מקורבת" על דרך של מכרז תפור. לפיכך, שפע המסמכים שגלילי צירף לתצהירו בשני כרכים – כלל אינם רלבנטיים.

הפרסום:

כותרתו של הפרסום היתה כאמור: גם "לתפור מכרז" לא יודעים לעשות בעיריה.

אין בלבי אפילו ספק ספיקא שהרושם שכותרת זו נוטעת "בקורא הסביר" הוא שהעירייה מתנהלת באופן כל כך גמלוני ושלומיאלני עד שהיא אינה מסוגלת להוציא אל הפועל את תוכניותיה למנות מקורב (או מקורבת) בדרך של מרכז מוטה.

על פי השקפתי, אין בכוחן של מילות ההסתייגות שבגוף הידיעה: "נראה על פניו שכנראה יש כבר מועמד" ולמטה מזה: "כנראה שיש כבר מועמד "שעונה" (המרכאות במקור) "על הדרישות" ולבסוף: "אני מקווה שלא מדובר במועמדת..." – כדי להקהות את המסר שהכתבה ניסתה להעביר. המסר הוא כאמור שהמכרז לתפקיד של עורך דין שיעסוק בתביעות בענייני חניה – הוא תפקיד "שנתפר" במיוחד עבור מקורבת.

לשון הרע אינה חייבת להיות מוטמעת בכל מילה או בכל משפט. מה שקובע הוא הרושם הכללי של הפרסום והמסר שבסופו של דבר נותר אצל הקורא הסביר. לכן, מלות ההסתייגות שכנראה נועדו להוסיף נופך אובייקטיבי כביכול, אין בהן כדי "לרפא" או להסיר את הרושם הכללי.

הגנת אמת הפרסום:

הגנת אמת הפרסום קבועה [בסעיף 14](#) לחוק, אשר מורה כך:

במשפט פלילי או אזרחי
בשל לשון הרע, תהא זו
הגנה טובה שהדבר שפורסם
היה אמת והיה בפרסום
עניין ציבורי. הגנה זו לא
תישלל בשל כך בלבד שלא
הוכחה אמיתותו של פרט לוואי

שאיין בו פגיעה של ממש.

הרבה קולמוסין כבר נשתברו בענין פרשנותו של סעיף זה והערכים העומדים בבסיסו. הגנה זו משקפת את נכונות המחוקק להתיר הטוב ואף בכבודו של מושא הפרסום, מקום שמדובר באמת ובמידע שיש בו ענין לציבור. ראו: [דנ"א 7325/95 ידיעות אחרונות ואח' נ. יוסף קראוס](#) [פורסם בנבו] פסק דינו של השופט ת. אור בעמ' 39, הדברים אוזכרו בהסכמה [בדנ"א 2121/12 פלוני נ. אילנה דיין ואח'](#), [פורסם בנבו] פסק דינו של הנשיא א. גרוניס בפסקה 22 (להלן – פרשת ערן 6 בדנ"א).

ההגנה למפרסם קמה מקום בו קיימים שני היסודות: אמיתות הפרסום וענין ציבורי בו.

**"הרציונל למתן הגנה לפרסום אמיתי שיש בו עניין ציבורי
טמון בהנחה כי בעניינים בעלי משמעות ציבורית עדיף
גילוי האמת, גם אם יש בכך פגיעה בפרט (או – בענייננו –
ברשות ציבורית – י.ט.) אשר כלפיו מוטחים דברי ביזוי
והשפלה. לא כך הוא, כאשר מדובר בפרסום אמיתי שאין
בו ענין לציבור, או בפרסום שקרי, אפילו יש בו מימד של
עניין לציבור".**

ראו: [ע"א 89/04 נודלמן נ. שרנסקי](#) [פורסם בנבו] פסק דינה של השופטת א. פרוקצ'ה בפסקה 23. הנה כי כן, הפרסום נדרש לשקף אמת "שלמה" כלומר, שלא יעדרו ממנו פרטים המשנים את הרושם הכללי המתקבל מהפרסום, וכן שלא ייכללו בו פרטים משמעותיים שאינם נכונים. ראו: פרשת סרן ר בדנ"א בפסקה 28 וכן ראו גם: [10281/03 קורן נ. ארגוב](#) [פורסם בנבו] פסקה 12 לפסק דינה של השופטת ע. ארבל.

אשר ליסוד ה"עניין לציבור", ברור לגמרי בענין דנא שכלל "שהדבר שפורסם היה אמת" (כלשון סעיף 14) לציבור ודאי יש עניין לדעת שמכרז מסויים שהעיריה פרסמה חשוד להיות מכרז "תפור". השאלה היחידה שיש לברר היא אם במקרה דנא אכן הפרסום היה אמיתי. האם גלילי הוכיח שאכן העיריה התכוונה שמי שיזכה במכרז הוא מקורב או מקורבת? על פי טענותיו של גלילי, כפי שבאו לידי ביטוי בתצהירו – (אגב סעיפים 1 – 26 לתצהיר עוסקים ב"הסטוריה" של שחיתויות שגלילי ייחס לעיריית אשדוד. האמור שם אינו נוגע לעניין דנא). – הפרסום התבסס על שלושה: ראשית, התמיהה שהוא עצמו תמה, מדוע תנאי המכרז שונו והוקלו במידה משמעותית מתנאיו של מכרז זהה לאותה משרה ממש שפורסמו שנתיים קודם לכן (על כך ראו להלן).

שנית, מידע שקיבל משני מקורות שונים לפיו שמה של המועמדת המועדפת היא ח.א. (היא עו"ד חופית אוחנה) אשר לה קרובת משפחה בעיריה.

שלישית, על פי הבנתו של גלילי המכרז פורסם לראשונה ב- 13.03.2011 ואמור היה להסתיים ב- 17.03.2011. גם יריעת הזמן הקצרה בין פרסום המכרז ומועד סיומו – שכנעו אותו ש"ישנו בסיס לקיומו של מכרז תפור".

גלילי הודה בתצהירו, שבשלב הרבה יותר מאוחר עת ששב ושוחח עם אותו מקור התברר לו שראשי התיבות ח.א. שאותו מקור סיפק לו בכלל לא התייחסו למועמדת חופית אוחנה אלא ל"עובדת בכירה המקורבת למנכ"ל העיריה ולאשתו" (סעיף 42) במ חפצי אלמליח ולבתה עו"ד ענבל בר ששת שהיא זו שהיתה מיועדת "להבחר" במכרז.

לדבריו של גלילי (סעיף 45 לתצהיר):

כך או כך, אין חולק, כי במועד הפרסום וכפי שפורסם בכתבה עצמה, היתה מועמדת שהיא בתה של עובדת ותיקה בעיריה המקורבת לבכיר בעיריה, אשר אף על פי שלכאורה נתונה של מועמדת זו היו תואמים לתנאי הסף אשר שונו היא לא עברה "באורח פלא" את הוועדה המסננת, שהתכנסה לאחר פרסום הכתבה ותחתיה נבחרה מועמדת אחרת אשר נסיבות בחירתה תמוהות אף הן. (ההגשות במקור – י.ט.)

העולה מתצהירו של גלילי הוא שבעת הפרסום הוא סבר שהמועמדת המיועדת לזכות במכרז "התפור" היתה עו"ד בשם חופית אוחנה. לאמיתו של דבר המועמדת היתה עו"ד אחרת בשם ענבל בר ששת. לטענתו של גלילי, הפרסום השיג את מטרתו ובמקום אותה ענבל בר ששת שהיתה אמורה להבחר – נבחרה חופית אוחנה, "בעלת נסיון דל בתחום הפלילי, אשר קרובת משפחתה, באופן מפתיע, גם היא עובדת עיריה ותיקה".

הנטל להוכיח את אמיתות הפרסום היה מוטל על גלילי. הנטל הזה הוא לא עמד. לא ניתן לצפות מעתונאי שסיגיר או יגלה מי הם מקורותיו. עם זאת עליו לדעת שאם ידבק בשמירת החסיון העתונאי, הוא עלול להקלע למצב של אי יכולת להוכיח את טענותיו. שיקול זה, יחד עם שיקולים אחרים, צריך --- עתונאי בהחלטתו או לערכם.

במקרה דנא, ההסתכמות של גלילי על מקורות אנונימיים ועל חשדותיו שלו שנבעו ממה שהיה נראה לו יריעת זמן קצרה ולא הוגנת ומדרישות המכרז שהיו נמוכות מאלו שהוצבו בעבר – לא די בהם כדי לבסס טענה של אמת בפרסום.

למעלה מן הצורך, הנתבעת הוכיחה שאין ממש אף לא באחד מחשדותיו של גלילי. עו"ד עמיר הסביר, בסעיפים 14 – 16 לתצהירו וגם בעדותו בביהמ"ש בעמ' 30, שמי שזכה בתפקיד במכרז הקודם (שנתיים קודם לכן) עזב. למודי נסיון מהמכרז הראשון שאופיין תוך שמעט מאד מועמדים ניגשו אליו – החליט מי שהחליט בעיריה, להציב לתפקיד דרישות מתונות יותר על פי עדותו של עמיר "צמצום הדרישה בדבר מספר שנות נסיון הנדרשות כתנאי להשתתפות במכרז נועדה כמובן להגדיל את מספר המועמדים ולא להקטינו".

מכל מקום, כמדברים על "מכרז תפור" המציאות מורה, שאחת מדרישות התפקיד הותאמה באופן ספציפי וייחודי למועמד מסויים.

הצבת רף נמוך של דרישות מקצועיות, **כלשעצמה**, ודאי אין בה "התאמה" של תפקיד למועמד מסוים דווקא.

העיריה גם הוכיחה שגלילי טעה כשסבר שהמכרז פורסם לראשונה רק ארבעה ימים קודם לסגירתו. איני מוצא צורך להדרש לכל הליכי המכרז. די לי בכך, שהתקיימה רוטינה רגילה של מכרז. עניינם של המועמדים שניגשו למכרז נבחן בידי "ועדה מסננת" שבחרה מי מהם "יעלו" לשלב ועדת המכרזים. זו בחרה במועמדת אחרת (ע.ח.).

למועמדת שנבחרה לא היתה שום קירבה למי מעובדי העיריה וברור שכאשר היא נבחרה לתפקיד לא התקיימו דבריו של המקור האלמוני לגלילי: "כשיסתיים המכרז אתה כבר תדע בדיוק במי מדובר" (סעיף 31 לתצהירו של גלילי). רק צרוף מקרים גרם לכך שמי שנבחרה ויתרה על התפקיד ובסופו של דבר נבחרה מי שהיתה בעדיפות שניה – עו"ד חופית אוחנה שלה אכן היתה קרבה משפחתית לעובדת זוטרה בגזברות העיריה.

אף שאין לדברים קשר ישיר לפרסום, מטרידה העובדה שגלילי פירש את אי בחירתה של עו"ד ענבל בר ששת כנובעת מהפרסום (עמ' 23), את בחירתה של אותה ע.ח. כ"טריק" בגלל ש"ידעו שהיא לא יכולה להתחיל לעבוד ואז נתנו למי שמלכתחילה רצו לתת" (עמ' 25 שורה 5).

אישורו של משרד הפנים את בחירתה של עו"ד חופית אוחנה – פורש ע"י גלילי כך: "משרד הפנים זה ש"ס ואלו ישי חבר של ראש העיריה" (עמ' 25 שורות 23 – 27) ובכלל: "הכי חשוב זה תפירת המכרזים". פרשנותו של גלילי לעובדות שהתבררו מטרידה, כאמור מכיוון שהיא מעידה על קבעון מחשבתי שאין בכוחן של העובדות להסירו. גם העובדות הפשוטות פורשו על ידו באופן פתולוגי כאילו כל ההתנהלות גם של העיריה, גם של משרד הפנים, גם של המועמדים עצמם נגועים בקונספירציה. התנהלות כזו מצדו של עתונאי היא בבחינת תרתי דסתרי להגיון הכי בסיסי של מקצוע העתונאות של חקירה ובדיקה.

הגנת תום הלב:

חרף העובדה שהפרסום נשוא התובענה אינו אמת, עדיין יתכן שתעמוד לנתבע אחת מהגנות תום הלב, מאלו המנויות [בסעיף 15](#) לחוק. הנתבע טוען לקיומן של ארבע הגנות מסוג זה. אדון בהם ואומר כבר עכשיו שדין כולן גם יחד להדחות בשל כך שאף לא באחת מהן מתקיים יסוד תום הלב.

הגנת סעיף 15 (2) לחוק – פרסום מכח "חובה חוקית, מוסרית או חברתית" (סעיף 57 לכתב ההגנה). גלילי טען שהיחסים בינו לבין קוראי העיתון "הטילו עליו חובה חוקית או מוסרית או חברתית" לעשות את הפרסום.

שאלת היקף תחולתה של ההגנה הקבועה [בסעיף 15 \(2\) לחוק איסור לשון הרע](#) ביחס לפרסומים עתונאיים נדונה בעבר בע"א [213/69 חברת החשמל לישראל בע"מ נגד עיתון הארץ פד"י כ"ג \(2\) 87](#) (1969) (להלן – פרשת "הארץ" הראשונה).

ההלכה שנקבעה באותו ענין היתה שככלל, היחסים בין עיתון לבין ציבור קוראיו אינם מטילים עליו "חובה" מיוחדת לפרסם דברים בעלי ענין ציבורי.

בית המשפט היה נכון להכיר בקיומה של חובה לפרסם דבר מה לציבור הרחב לפי סעיף [15 \(2\) לחוק](#), רק בנסיבות שבהן נשקפת סכנה לחיי אדם, לבריאותו או לרכושו.

פסעו בתי המשפט ופסקו על פי ההלכה האמורה, לאורך שנים ודחו את טענות אמצעי התקשורת כי יש להגן על פרסומים עיתונאיים בעלי ענין לציבור מפני תביעות לשון הרע במסגרת [סעיף 15 \(2\)](#) לחוק. כך, עד שניתן פסק הדין בע"א 751/10 בעניינו של סרן ר. נ. אילנה זיין ואח' [פורסם בנבו] (להלן הערעור בפרשת סרן ר.).

כב' השופט ע. פולגמן (שאליו הצטרפו המשנה לנשיאה, השופט א. ריבלין והשופט י. עמית) קבע כי הגיעה העת לשנות מהלכה ותיקה זו, שמאז שנקבעה השתנה עולם התקשורת ללא הכר. נקבע איפוא כי יש ליתן למילים "חובה חוקית, מוסרית או חברתית" [שבסעיף 15 \(2\)](#) לחוק, פרשנות מרחיבה יותר כאמצעי להשגת תכליות חברתיות ודמוקרטיות חשובות, וככלי עזר לגילוי האמת, (ראו פסקה 17 לפסק דינו של השופט פוגלמן).

אבל, כידוע, מפרסמים עלולים לנהוג באופן בלתי זהיר, ואף חסר אחריות, ולפרסם ידיעות שיש בהן לשון הרע, כשהן מבוססות על ראיות קלושות וחצאי אמיתות. בהינף קולמוס יכול עתונאי לחרוץ גורלו של אדם לשבט. בכוחם של העתונות "לרומם או להשפיל, להחשיך עולמו של אדם ולערער מעמדו של גוף". ראו: דני"א קראוס בעמ' 53. הדברים צוטטו בהסכמה בפסק דינו של השופט פוגלמן בערעור בפרשת סרן ר. בפסקה 24.

האיזון הראוי שנמצא בין שתי הרעות החולות פרשנות מצמצמת לתחולת [סעיף 15 \(2\)](#) מצד אחד והפקרות עתונאית מצד שני הוא בדרישה לעתונות אחראית. נקבע, (בפסקה 26) כי: "רק מפרסם שיוכיח כי פעל בהתאם לסטנדרטים מחמירים של זהירות עתונאית ועשה כן בתום לב, יוכל לחסות תחת ההגנה".

"חובה מוסרית או חברתית" לעשות פרסום שיש בו ענין ציבורי משמעותי, תקום רק ביחס לפרסומים שהם תוצר של עבודה עתונאית זהירה ואחראית. אין להלום טענה כי עיתונאי "חייב" לפרסם כתבה – גם אם היא עוסקת לכאורה בעניין ציבורי ראשון במעלה – אם מדובר בפרסום פזיז, בלתי מבוסס ומוטה. ניתן אף לטעון כי לציבור אין "עניין" לגיטימי בפרסום מעין זה. בדברינו אלה אין משום חידוש. מדובר באבן יסוד של העבודה העיתונאית, כפי שקובע סעיף 2 לתקנון האתיקה המקצועית של העתונות: "עיתון ועיתונאי יהיו נאמנים לחופש העיתונות ולזכות הציבור לדעת בהגישם לציבור שרות מקצועי ובפרסום מדויק, הוגן ואחראי של ידיעות ודעות"

ראו פסקה 28 לפסק הדין (ההדגשות במקור – י.ט.).

ולמטה מזה:

אין להלום טענה כי עתונאי "חייב" לפרסם כתבה – גם אם היא עוסקת לכאורה בענין ציבורי ראשון במעלה אם מדובר בפרסום פזיז, בלתי מבוסס ומוטה.

פסק דינו של השופט פוגלמן מונה מספר פרמטרים שיש בהם כדי לקבוע את איכות התחקיר העתונאי. בין אלה:

- א. יש לבחון אם המפרסם הסתמך על מקורות מהימנים ורציניים.
 ב. יש לבחון אם המפרסם נקט אמצעים סבירים לשם אימות העובדות המופיעות בפרסום.

סעיף 5 לתקנון האתיקה המקצועית של העיתונות קובע כי: "לפני פרסום ידיעה כלשהי יבדקו העיתון והעיתונאי את נכונותה כמקור המהימן ביותר ובהירות הראויה לפי נסיבות העניין". בהקשר הזה, המפרסם נדרש לקבל את התייחסותו של מי שעלול להפגע מהפרסום. אין מדובר רק בשאלה של הגינות, שכן בדרך כלל, בידיו של הנפגע מצוי המידע הטוב ביותר ביחס לדברים המיוחסים לו. גם הפרסום עצמו צריך לעמוד בסטנדרטים של סבירות, מידתיות והוגנות והדברים אמונים הן לגבי טון הפרסום וסגנונו, הצגה הוגנת ומאוזנת של עובדות הפרסום, נחיצות החלק הפוגעני ופרסום תגובתו של הנפגע.

מן הכלל נבוא אל הפרט:

הפרסום האמור אינו עומד בשום סטנדרט ראוי ומתקבל על הדעת של עתונאות הוגנת ואחראית. משום כך הוא אינו יכול לחסות תחת הגנת סעיף [15 \(2\)](#) לחוק. (לעניין חובת תום הלב "הכללית" – ראו להלן).

לגירסתו, גלילי קיבל ממקור אנונימי ידיעה על מכרז שנתפר עבור ח.א.

בענין זה חשובה "המתודה העתונאית", הכוונה למקדמי הבטחון שעתונאי אמור לנקוט ביחס לידיעה שהתגלגלה לידי טרם שהוא מפרסמה. גלילי הודה שעת שקיבל את מה שכונה "ראשי התיבות" הוא לא קיבל מידע נוסף שעל פיו יכול היה לדעת אם "ראשי התיבות" האלה שייכים למועמדת המועדפת או למישהו שמנסה לקדם עניין של מועמד. כל שהמקור שלחש על אוזנו היה "לחפש ח.א.". חרף אי הבהירות ביחס לשם העומד מאחורי ראשי התיבות ואי הידיעה אם השם הוא שמה של המועמדת עצמה או של עובדת העיריה המנסה לקדם את מינויה – מהפרסום די ברור שגלילי מתכוון למועמדת עצמה ש"שמה שמור במערכת". רק בדיעבד התברר לגלילי "שבעוד שהוא עצמו סבר שראשי התיבות מייצגים את שמה של המועמדת, "המקור" בכלל התכוון לעובדת בכירה המקורבת למנכ"ל העיריה ולאשתו. הנחת העבודה היא, שכאשר עתונאי משוחח עם מקור, עליו לוודא ולהבין מהי בעצם הידיעה שנמסרת לו.

הליקוי הגדול ביותר בעבודתה העתונאית של גלילי מתבטא בכך שהוא כלל לא חשב שעליו לפנות לעיריה ולקבל תגובה למידע קודם פרסומו.

נכון שנורמות האתיקה העתונאית אינם בגדר דין מחייב, אבל מאז פסק הדין בערעורו של סרן ר. הלכה היא שעתונאי שאינו בודק עם מושא הפרסום את תוכנו של הפרסום אינו יכול להנות מהגנת תום הלב – גלילי נימק את אי הפניה שלו לעיריית אשדוד בכך ש"מה שנוח להם הם עונים ומה שלא – לא. בדרך כלל במכרזים, לא קיבלתי תגובות" (עמ' 19 שורות 32-30).

במקום אחר השיב על אותה שאלה תשובה שונה: "לא פניתי על דבר דמיוני שח.א. יכול להיות... לא פניתי כי על תקנות של עורך ועל זה לא פונים (עמ' 22 שורות 32-31).

אפילו אניח, לטובתו של גלילי, שבעבר פנה לעיריה כדי לקבל תגובתה למידע קודם פרסומו – ולא נענה – אין בטענה זו כדי לפוטרו מהחובה של פניה לצורך קבלת תגובה לגבי כל פרסום עתידי. אילו גלילי פנה **בטלפון** ליועץ המשפטי של העיריה, עו"ד עמיר, יכול היה לקבל תשובות: בענין דרישות

התפקיד שרוכנו יחסית למכרז הקודם, בענין המועד המדויק שבו פורסם המכרז וכמובן בענין הידיעה כאילו כבר יש מועמדת.

כבר ציינתי את העובדה שגלילי היה משוכנע שאכן העיריה "תופרת מכרז". מדובר בשכנוע פנימי עמוק שנותר טבוע בגלילי גם עת שהעיד בבית המשפט. אפשר ששכנוע פנימי זה הוא שגרם לו לוותר על בדיקת העובדות. כדברי גלילי עצמו: "כשראיתי את המכרז החדש הנוסף, כשראיתי הסעיף הזה, צריך וותק מהעו"ד לרבות כך וכך, ושמעתי את הנתונים, אמיתי בדיוק זה מתאים לה. זו היתה הסקת מסקנות שלי, בלי שביררתי עם מישהו במקורות שלי בעיריה", (עמ' 19 שורות 23 – 25). גם הפרמטרים האחרים שאוזכרו בפסק דינו של השופט פוגלמן בפרשת סרן ר. תומכים במסקנה שהפרסום לא נבע ממילוי חובה חוקית מוסרית או חברתית.

כאמור לעיל, אחת מטענות ההגנה של גלילי היתה שהפרסום חוסה תחת הגנת תום הלב שעניינה הבעת דעה על התנהלותה של העיריה.

בענין שנדון בע"א 323/98 אריאל שכון נ. עוזי בנוימן והוצאת עיתון "הארץ" בע"מ פד"י נו (3), 245, נפסק כי המבחן העיקרי הוא "מבחן הרושם הכללי שיוצר מירקם הכתבה בעיני הקורא הסביר או האדם הרגיל. עוד נפסק כי על מנת לקבוע את משמעו של פרסום בעיני האדם הסביר יש להביא בחשבון גם את הקשר הענייני שבו נאמרו או נכתבו הדברים מעוררי המחלוקת" (עמ' 262 – 263).

בענין שנדון בע"א 3199/93 יוסף קראוס נ. ידיעות אחרונות ואח' פד"י מט (2), 843, להלן פרשת קראוס נקבע כי בסיווג האימרה בין קביעת עובדה להבעת דעה גרידא – יש לתת משקל לאופן שבו היא נתפסת בעיני הקורא הסביר. האם סובר הוא כי הוא מוזמן לשפוט את האימרה או שמא מתבקש הוא לאמצה כעובדה וללא ביקורת עצמית. הרושם הכללי שיוצר מרקם הכתבה בעיני הקורא הסביר הוא שחולש על סיווגה של האמרה ואין הוא מנתח ניתוח מדוקדק של כל משפט ומשפט.

בפרשת קראוס נקבע גם כי על מנת לבחון האם על האדם הסביר להבין מתוכן הפרסום כי מדובר אך אך בהבעת דעת, יש לבחון את המילים בהן בחר המפרסם, את סדר הצגת העניינים, הסגנון, הניסוח ומבנה הפרסום בכללותו. (שם, בעמ' 853 – 854). בית המשפט חזר על הדברים בענין שנדון ברע"א 10520/03 איתמר בן גביר נ. אמנון דנקנר [פורסם בנבו] (12.11.2006). פסקה 12 לפסק דינה של ע. ארבל. נקבע גם, כי ככל שהבעת הדעה כוללת התייחסות גם לעובדות, נדרש שאלה תהיינה נכונות. (ראו ד"נ 9/77 חברת החשמל לישראל נ. הוצאת עיתון "הארץ" בעמ' פד"י לב (3) 337, 349 - 350, שהרי אין אינטרס לעודד את הציבור לגבש דעות שלא על בסיס נתוני אמת. (ראו פרשת בן גביר בעמ' 906).

בפרשת בן גביר נקבע שאל ההגנות שבחוק יש לתכנן גם את מבחני המידתיות והתכלית הראויה. ראו פסקה 15 לפסק דינה של השופטת ע. ארבל, ראו גם פסקה 15 לפסק דינה של השופטת א. פרוקצ'יה.

חשוב לציין, כי הוראת [סעיף 15 \(4\)](#) שעניינה, כאמור, חזקת תום לב הגלומה בבעלת דעה גרידא נעוצה לחזקות [שבסעיף 16](#) לחוק.

חזקת תום הלב מחייבת את הנתבע להוכיח כי "הפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות". [סעיף 16 \(א\)](#) לחוק. בהיבט השלילי החזקה קובעת כי הפוגע התכוון על ידי הפרסום "לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים" שלתכליתם נועדה הגנת הבעת הדעה, (סעיף 16 נבו (נד) לחוק. ראו פסקאות 28 – 30 לפסק דינה של השופטת א. פרוקצ'יה בפרשת בן גביר.

מן הכלל אל הפרט

כותרת הכתבה מנתבת את הקורא הסביר לדעה שעיריית אשדוד היא חלמאית באופן כזה שגם "לתפור מכרז" אינה יודעת. המשפט הראשון הוא משפט שהקורא הסביר אינו יכול שלא להבין אותו כמשפט של קביעת עובדה: "מתפרת המכרזים בעיריית אשדוד עובדת ללא הפסקה". למשפט הזה שהוא "הרציו" של הכתבה, הגרעין הקשה שלה, נסמכת "הבעת דעתו" של גלילי שמציע לקורא הסביר את המסקנה ש"נראה על פניו שכנראה יש כבר מועמד או מועמדת שהוא "מקורב" או "מקורבת".

ערבוב "העובדות" (שהתבררו כלא נכונות ושגלילי כלל לא טרח לבדוק) עם "הבעת דעתו": "אני מקווה שלא מדובר במועמדת בתה של עובדת בכירה בעירייה, מקורבת". הרושם הכללי שנוצר עם קריאת הכתבה הוא שהכותב יודע היטב את העובדות האמיתיות, שמה של המועמדת המקורבת שמור במערכת ועינו של הכותב צופה ואוזנו כרויה ולכן כדאי לפרנסי העירייה העושים מתפרת מכרזים "שישקלו היטב לפני שהם מחליטים". המילים "בערבון מוגבל" הם אמצעי הגנה שבמקרה דנא אין בו תועלת. כאמור הרושם הכללי שנוצר עם קריאת הכתבה הוא שהכותב יודע היטב את העובדות.

ממה נפשך: ככל שהמלים "בערבון מוגבל" באו לציין את האפשרות שיתכן שכל "החשיפה" (כלשונו של גלילי) אינה נשענת על עובדות ממשיות – היה לו להמנע מהפרסום או לחלופין לנסחו בזהירות רבה. (כגון: הגיע אלי מידע. המידע לא נבדק ביסודיות וכו'). אבל, מכלול הכתבה והאופן שבו הוצגו הדברים מלמדים על כך שהמלים "בערבון מוגבל" הוספו רק כאמצעי הגנה מלאכותי.

ממה נפשך: ככל שהידיעה היתה **באמת** "בערבון מוגבל", היה מקום לשקול את עצם הפרסום ובוודאי שהיה מקום לעדן ולרכך את נוסח הדברים. נוסח הדברים החריף וכל שאר הפרטים הכלולים בידיעה – אינם מתיישבים עם המלים "בערבון מוגבל". גם מיקום המלים "בערבון מוגבל" כמעט לבכיר מאד בעירייה (שמה שמור במערכת)... "אין בו כדי להכניס את הפרסום לגדרה של הגנת תום הלב הכלולה בסעיף [15 \(ב\)](#).

ראשית, כבר ראינו לעיל, שהפרסום מתבסס על "עובדות" לא נכונות שגלילי כלל לא טרח לבדוק. כבר מטעם זה יש לדחות את טענת תום הלב.

שנית, בחינת המלים בהן בחר גלילי "מתפרת מכרזים שעובדת ללא הפסקה", כנראה שיש כבר מועמד ש"עונה" על הדרישות (הכתבת המלה שעונה במרכאות נועדה לטעת בלב הקורא הסביר שדרישות התפקיד הותאמו במתכוון למועמד שבאופן אובייקטיבי דווקא אינו עונה לדרישות, אלא שקירבתו לבכירה בעירייה היא שמגדירה את כישוריו). בחירת המלים, הסגנון הניסוח ובנה הפרסום בכללותו מעידים שטענתו של גלילי כאילו בסך הכל הביע את דעתו אינה אלא כסות שהוא משתמש בה וכוונת הפרסום בזמן אמת לא היתה להציע לציבור הקוראים את דעתו של גלילי, כשלעצמו, די ברור לי שהכתבה נועדה לנגח את העירייה ולפגוע בה.

גם במילות הסיכום של הכתבה: "אני מקווה שעם פרסום החשיפה הזו שהיא בערבון מוגבל, ישקלו היטב לפני שהם מחליטים" – אין כדי להסיר את הרושם הכללי של הכתבה בשורת הסיום – אינו מצביע על מסר אמיתי לקורא שיש להתייחס אל הידיעה בספקנות.

העולה מדברים הוא, שלא מצאתי מקום להחיל על הפרסום את הגנת סעיף [15 \(4\)](#) לחוק של הבעת דעה בתום לב.

7 הגנת סעיף 15 (3)

אחת מהגנות תום הלב **שבסעיף 15** לחוק קובעת שלמפרסם תהא הגנה טובה אם הפרסום נעשה "לשם הגנה על ענין אישי של הנתבע...". הנתבע טען (בסעיף 58 לכתב ההגנה), כי היחסים שבינו לבין קוראי העיתון הטילו עליו חובה להגן על עניינם האישי הכשר של קוראי העיתון ומכאן הפרסום.

לשון הסעיף מחייבת קיומם של שני תנאים:

ענין "אישי" ו"כרש".

ההגנה חלה בהתקיים ארבעה תנאים מצטברים:

ראשית, הנתבע צריך להוכיח כי היה ענין אישי כשר כלשהו, אשר הגנתו הצדיקה את עשיית הפרסום.

שנית, עליו להראות שתוכן הפרסום נועד להגן על אותו עניין.

שלישית, עליו להצביע על כך שהפרסום הופנה רק לאנשים מסויימים שזהותם מתחייבת מהוראות הסעיף.

רביעית, עליו להוכיח כי הפרסום נעשה בתום לב.

אני מוכן להניח, שהפרסום הנדון חוסה תחת שלושת התנאים הראשונים. ראו: א. **שנהר: דיני לשון הרע**. הוצ' נבו עמ' 298 – 293.

על פי הבנתי התנאי הרביעי אינו מתקיים. במסגרת בחינתה של סוגיית תום הלב בית המשפט יבדוק האם המפרסם נקט אמצעים נדרשים כדי לוודא שהדברים שהוא עומד לפרסם הם נכונים. (ראו למשל: **ע"א 211/82 ננס נ. פלורי פד"י מ(1) 210, 216 – 217**).

גם כאשר תוכן הפרסום היה רלבנטי להגנה על ענין אישי כשר, עדיין תתכן האפשרות שלא יתקיים מרכיב תום הלב. גם אם כוונת המפרסם היתה רצויה (למשל משום שביקש להגן על תושבי העיר אשדוד מהתנהלות מושחתת של העיריה) הרי שמעשיו עשויים להעיד על העדר תום לב אם הם חורגים מתחום הסביר (ראו: א. שנהר בעמ' 298).

כפי שצינתי לעיל, נוסח הדברים כמו גם העובדה שגלילי לא טרח לפנות לעיריה לקבל תגובתה קודם לפרסום – מוציאים את הפרסום מתחולת ההגנה של סעיף **15 (ד)** לחוק.

העולה מן המקובץ הוא כי הפרסום אינו פרסום מוגן אף לא באחת מן ההגנות המנויות **בסעיף 15** לחוק.

שאלת הפיצויים

משקבעתי שהפרסום שבטעון הוא פרסום המהווה לשון הרע ומשקבעתי שהפרסום אינו מוגן בהגנות הקבועות **בסעיפים 14 ו-15** לחוק – מתחייב דיון בשאלת הפיצוי. בענין הפיצוי קיימים שיקולים שונים. **מהצד האחד** – אף שקבעתי שעקרונות תאגיד ציבורי התובע בשל לשון הרע שהועלתה נגדו – יכול ויהיה זכאי לפיצוי – ודאי שבהקשר הזה יש לקחת בחשבון את שעורו של הפיצוי.

שנית – כפי שגלילי עצמו ציין בכתבי טענותיו, אין לראות את העניין הנדון כאפיזודה בודדת, אלא שיש לראותה כביטוי נוסף במסכת נמשכת של התכתשות בין הצדדים. מצד שני, לא ניתן להתעלם מהעובדה שכתבי טענותיו של גלילי זרועים אמירות שאלמלא חסה תחת הגנת סעיף **13 (5)** לחוק, היו יכולות להיות הן עצמן נושא לתביעת לשון הרע. לא רק שהנתבע התגונן ברוח קרב, אלא שהוא

פיזר אמירות שלא לצורך על היועץ המשפטי לעיריה, עו"ד רוני עמיר ועל הגב' חפצי אלמליח אותה עובדת שלכאורה כמקורבת למנכ"ל העיריה (ראו רמיזותיו שלא לצורך בסעיף 43 לתצהירו). באומרי שגלילי התגונן ברוח קרב כוונתי לכך שהוא דחה על הסף הפניית ההליך לגישור ועמד על מיצוי ההליך. כוונתי גם לכך, שלכל אורך ההליך, גם אחרי שכבר היה ברור לו שהוא לא עמד בסטנדרטים העתונאיים המינימליים – עדיין הוא המשיך לטעון לנכונות הדברים שפרסם. קשה להמנע מהרושם שדעתו של גלילי ננעלה והתקבעה וכל עובדה שלא תאמה את ה"אידאה פיקס" שגיבש פורשה על ידו כחלק מקונספירציה כללית. כך בעניין בהקלה בדרישות התפקיד, כך בענין אי מימוש הזכיה של מי שנבחרה לתפקיד, כך בענין אישור משרד הפנים שניתן בענין מינויה של מי שמונתה לבסוף וכו'.

שיקולים אלה נשקלו בידי כבי' השופטת פרוקצ'יה בעניין שנדון ב**רע"א 10520/03** פרשת **בן גביר נ. דנקנר** [פורסם בנבו]. ראו פסקאות 32-33.

באותה פרשה, נפסק פיצוי ללא הוכחת נזק בשיעור של 15,000 ₪ (עמ' 93) נראה לי כי ניתן להסתפק בסכום כזה.

אשר להוצאות – נראה לי, בשים לב לכל הנסיבות שיהא זה הוגן לחייב את גלילי בהוצאות בסכום של 20,000 ₪ (כולל מע"מ) ובשיפוי התובעת על הוצאות המשפט ....

ניתן היום, כ"ו חשוון תשע"ה, 19 נובמבר 2014, בהעדר הצדדים.

ישעיהו טישלר 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)